

Neka iskustva iz upotrebe oklopnomehanizovanih jedinica u vijetnamskom ratu

Vijetnamski rat vođen je gotovo dve decenije, i nije bio sličan ni jednom od prethodnih, a prema svemu sudeći, neće biti model ni za jedan budući. Ipak, taj rat je bio po mnogo čemu originalan, pre svega, prema strategiji snaga Fronta Nacionalnog Oslobođenja, zatim, prema načinu izvođenja borbenih dejstava i primeni naoružanja i tehnike najsavremenije proizvodnje.

Upotrebljene snage i sredstva i način njihovog angažovanja u vijetnamskom ratu upućuju nas na razmatranje i analizu postignutih rezultata, na uopštavanje ratnih iskustava i pouka, koji, usvojeni i prilagođeni konkretnim uslovima i s kritičkim osvrtom, mogu biti od značaja za svaku savremenu armiju.

Karakteristike upotrebe i dejstva oklopnomehanizovanih jedinica SAD

Na osnovu prvih procena i početnih uslova za rat, sa relativno malim brojem oslobodilačkih snaga — američki stručnjaci su došli do zaključka da teritorija Južnog Vijetnama, zbog konfiguracije zemljišta i klimatskih uslova, nije pogodan teren za upotrebu oklopnomehanizovanih jedinica. Jer, ti su uslovi u velikoj meri ograničavali ili čak isključivali upotrebu tenkova i drugih oklopnih vozila, koja su se mogla upotrebiti samo na tenkoprohodnom zemljištu za izvršenje zadataka kao što su obezbeđenje baza, garnizona, komunikacija, transporta itd.

Osnovna karakteristika borbenih dejstava oklopnomehanizovanih jedinica bila je upotreba i dejstvo manjih jedinica na nivou ok-

lopnih taktičkih grupa jačine čete do bataljona, i to zbog snažnog i efikasnog dejstva oslobodilačkih snaga, zemljišta i klimatskih uslova. Najčešće su formirane četne taktičke grupe, a bataljonska taktička grupa »Remagen«, na primer, bila je angažovana u borbama duž granice Laosa. U svom sastavu imala je preko stotinu vozila guseničara, a snabdevana je isključivo iz vazduha, u borbenim uslovima i trajanju od 47 dana.¹ Dejstvo taktičkih grupa se pokazalo celishodno i pogodno u takvim uslovima rata.

Tenkovi su u vijetnamskom ratu upotrebljavani u tesnom sadejstvu sa pešadijom ili u njenom sastavu, a ređe u sadejstvu sa manjim vazдушnim desantima. Amerikanci su gotovo redovno planirali promenu pravca kretanja tenkova, nekad i za 180° i pod zaštitom mraka, prelazeći 100 km za oko 8 časova.² Naročito je bila zapažena uloga mehanizovane pešadije u napadu i njeno brzo stupanje u borbu sa oslobodilačkim snagama. Prilikom njene upotrebe primenjivani su raznovrsni kombinovani oblici napada uz masovnu primenu vertikalnog manevra (odsecanje snaga, spajanje sa vazдушnim desantima radi okruženja, obilazak i obuhvat).

Forsiranje vodenih prepreka vršili su oklopni transporteri iz pokreta, jer se na taj način obezbeđivao visok tempo napadnih dejstava, a zbog svojih poznatih osobina oklopnomehanizovane jedinice pokazale su se veoma pogodne za izvršavanje takvih zadataka.

Mada se prema broju napadnih akcija u ratu na prvi pogled može zaključiti da su američke snage bile u neprekidnoj ofanzivi, njihova su borbena dejstva u suštini imala obeležje defanzive jer je oko 70% snaga bilo angažovano na odbrambenim zadacima. U tome pogledu karakterističan je period od 1968. godine, neposredno posle »Tet« ofanzive, kada su američke snage bile prinuđene uglavnom na odbranu, ne samo u strategijskim, već i operativnim i taktičkim razmerama. Prilikom planiranja odbrane, oklopnomehanizovane jedinice su veliku pažnju poklanjale izboru položaja za protivnapade, uređenju linija razvoja, organizaciji sadejstva i komandovanju. Obezbeđenje baza i rejona razmeštaja vršeno je patroliranjem, zasedama, rasporedom iza pogodnih rejona i položaja upućivanjem čelnih i prednjih odreda. Čišćenje i obezbeđenje komunikacija vršeno je da bi se otklonile opasnosti od zaseda i prepada oslobodilačkih snaga, pri čemu su korišćene oklopnomehanizovane jedinice. S obe strane puta uređivane su otporne tačke, čiju su osnovu činili tenkovi, a vatrenu podršku su vršila izdvojena artiljerijska oruđa. Marševske ko-

¹ — Informativni bilten prevoda br. 3/1974, str. 188.

² — Isto, br. 7/1974, str. 439.

lone obezbeđivane su tako što su upućivane oklopnomehanizovane jedinice isturene ispred, ili su blagovremeno posedale osetljive objekte na deonicama marš-rute. Oklopnomehanizovane jedinice su korišćene i za brze intervencije protiv otkrivenih oslobodilačkih snaga i pružanje pomoći ugroženim jedinicama. Iskustvo je pokazalo da gotovo ne postoji prepreka koju oklopnomehanizovane jedinice ne mogu savladati, ali je za iznalaženje prelaza preko kanala i prohodnih pravaca bilo potrebno dosta vremena.

Upotreba oklopnomehanizovanih jedinica praćena je redovno jakim vatrenom podrškom najčešće artiljerije i avijacije. Masovna i jaka vatrena podrška smatrana je bitnim uslovom za uspešno izvođenje napada i odbrane, a aktivna dejstva i najmanjih jedinica podržavala je avijacija.

Dotur materijalno-tehničkih sredstava za potrebe oklopnomehanizovanih jedinica vršen je pretežno vazdušnim putem, a u nekim slučajevima i amfibijskim vozilima, pomoću helikoptera ili padobrana, i to bacanjem tereta do 2 tone sa visine od 600 m, zatim kontejnerima iz helikoptera (goriva i maziva u plastičnim cisternama i kantama). Najveći problem za Amerikance bila je evakuacija oštećenih borbenih vozila do mesta za opravku, i to zbog nedostatka vozila za izvlačenje.

Komanda mesta jedinica nivoa bataljona i viših nalazila se u helikopterima iz kojih je vršeno komandovanje, pri čemu je, načelno, svaka komanda imala na raspolaganju dva helikoptera.³ Mišljenja su vojnih stručnjaka da je taj način komandovanja predstavljao nov kvalitet i da je dao dobre rezultate, pa je uveden u oružane snage SAD i nekih drugih zemalja NATO. Međutim, ima i suprotnih mišljenja — da su komandanti jedinica leteći iznad glava komandira čete i jedinica samo formalno komandovali a, u stvari, sprečavali inicijativu, rušili autoritet i narušavali liniju komandovanja. Zbog toga je dolazilo i do nepravilnih taktičkih postupaka jedinica.⁴ Smatra se da bi verovatno niže starešine donosile bolje odluke i iznalazile pravilnije taktičke postupke da nisu bile sputavane komandovanjem »iznad glava«.

Prvo veće angažovanje oklopnomehanizovanih jedinica armije SAD počelo je krajem 1966. godine, nakon prebacivanja 11. oklopno-izviđačkog puka u Vijetnam, čija je organizacija i formacija bila prilagođena upotrebi i dejstvu na tom ratištu još pre njegovog dolaska i uvođenja u borbena dejstva. Broj tenkova u ovom puku bio je

³ — Rat u Vijetnamu 1954—1975, str. 134.

⁴ — Isto, str. 134.

smanjen sa 132 na 51, a broj oklopnih transportera povećan sa 83 na 320. Puk je bio naoružan tenkovima M-48A3 i oklopnim transporterima M-113A3. Smanjenje broja tenkova a povećanje oklopnih transportera bilo je izvršeno radi prilagođavanja organizacijsko-formacijske strukture taktici dejstva protivnika, zbog specifičnosti zemljišta i vremena. Pri tome se išlo od zahteva da jedinice treba rasteretiti teže tehnike i teže opreme, a povećati broj minobacača i bestrzajnih oruđa na oklopnim transporterima. U tenkovski bataljon bila je uvedena četa za održavanje i odeljenje plamenobacača. Tenkovskoj, mehanizovanoj i oklopnoizviđačkoj četi pridat je po jedan oklopni transporter za pokretno komandno mesto, a u tenkovske vodove uvedeni tenkovi-dozeri za ukopavanje borbene tehnike i raščišćavanje terena.

Da bi se povećala udarna i manevarska sposobnost mehanizovanih bataljona i njihova žilavost u borbi, formirana je četvrta mehanizovana četa i uvedena baterija minobacača 120 mm, koja je obezbeđivala solidnu vatrenu podršku. Za borbu protiv ciljeva u vazduhu korišćeni su protivavionski mitraljezi 12,7 mm i topovi 20 mm sa oklopnih transportera. Mehanizovani bataljoni formacije 700—900 ljudi i sa oko 100 vozila (bez borbene tehnike) bili su glomazni i skupi, nedovoljno pokretljivi i efikasni.

Amerikanci su pretežno koristili tenkove M-48A2 i A3 i amfibijski tenk »Šeridan«, sajgonske snage laki tenk M-41, a obe armije plivajući oklopni transporter M-113. Naročito su se pokazali praktični laki tenkovi zbog svoje pokretljivosti i male težine, jer su se sa njima lakše savlađivale vodene prepreke, vršili pokreti kroz šume i preko teže prohodnog zemljišta. Amfibijski tenk »Šeridan« naoružan topom 152 mm i lanserom protivoklopnih raketa »Šilejla« (top-lanser) ispitivan je u J. Vijetnamu i pokazao mnoge nedostatke: prskanje zatvarača top-lansera, slab patos tenka (osetljiv na dejstvo i slabijih mina) i sporo gađanje protivoklopnim raketama s mesta (40 sekundi) i dr.

Srednje tenkove Amerikanci su koristili za obezbeđenje baza, aerodroma i naseljenih mesta, za zaštitu rejonu razmeštaja većih združenih jedinica i za proboj uporišta i jakih utvrđenja. Radi povećanja borbenih kvaliteta, protivavionski mitraljez je premešten sa kupole komandira tenka kod poslužioca radi dejstva bočno i nazad, a na osnovi tenka M-48 ugrađen bacač plamena dometa do 300 m. Postepeno se smanjivao broj srednjih, a povećavao broj lakih tenkova, tako da je 1970. godine taj odnos bio 3:1 u korist lakih tenkova.

Plivajući oklopni transporter M-113 pokazao se kao neophodno naoružanje mehanizovane pešadije i predstavljao je osnovno bor-

beno sredstvo oklopnomehanizovanih jedinica. U početku je bio naoružan protivavionskim mitraljezom 12,7 i mitraljezom 7,62 mm. Da bi se povećali borbeni kvaliteti postavljen je još jedan mitraljez 7,62 mm i pojačana debljina oklopa na poklopcu, kao i bočnih strana i patosa; transporter je bio opremljen čekrkom, sajlom i specijalnom motkom za savlađivanje vodenih prepreka, a za gorivo bili su mu zaštićeni od dejstva protivoklopnih sredstava; tako je pretvoren u vozilo relativno velikih manevarskih sposobnosti i vatrene moći. Amerikanci su oklopne transportere kao borbeni sredstva koristili 40—45%, a zatim kao sredstvo podrške, obezbeđenja, izviđanja, komandovanja i pozadinske službe. Na karoseriji ovog transportera razvijeni su kasnije i specijalni oklopni transporteri — komandni na primer, sa višecevnim protivavionskim topom 20 mm i brzinom gađanja 600 metara/min, sa minobacačem i plamenobacačem.

Tenkovi i oklopni transporteri-nosači mostova pokazali su se neophodnim na pravcima upotrebe srednjih tenkova i radi savlađivanja mnogobrojnih vodenih prepreka (potoka i kanala). Na planu usavršavanja oklopne borbene tehnike osnovna pažnja bila je usmerena na povećanje vatrene moći, jačanje oklopne zaštite, povećanje sigurnosti hodnog dela i motora, usavršavanje sredstava za noćno osmatranje i gađanje i usavršavanje tehničkog održavanja vozila.

Protivoklopna borba i dejstva oklopnomehanizovanih jedinica oslobodilačkih snaga

Vijetnamci su vrlo uspešno parirali dejstvu američkih oklopnomehanizovanih jedinica i izrazito prevlasti u vazduhu na taj način što su izbegavali komunikacije i vršiti pokret prikrivenim zemljištem, tamo gde je američkoj tehnici bilo otežano kretanje i dejstvo. Takvi pravci pružali su mogućnost prikrivene koncentracije snaga i sredstava, za pripremu i izvođenje iznenadnih napada i organizaciju uspešne protivoklopne borbe. Oslobodilačke snage su uspešno vodile borbu protiv tenkova i oklopnih transportera skromnim ali vešto upotrebljenim protivoklopnim sredstvima. Nosioci protivoklopne borbe bila su sredstva za blisku borbu kao što su bestrzajni topovi raznih vrsta i kalibara i druga. Veliku ulogu odigrala su i minskoeksplozivna sredstva upotrebljavana u kombinaciji sa raznim vrstama protivoklopnih prepreka, kojih je bilo uvek i svuda. Za protivoklopnu borbu Vijetnamci su koristili ručne bacače sovjetske i kineske proizvodnje, kao i priručna sredstva proizvedena u svojim

brojnim radionicama. Najmasovnije su primenjivani ručni bacači RPG-2 40 mm i RPG-7, koji su se pokazali kao najbolje protivoklopno sredstvo na malim daljinama. Takođe su upotrebljavali bazuke, bestrzajne topove i druga sredstva zarobljena od američkih i sajgon-skih snaga. U formacijama oslobodilačkih snaga, u kasnijoj fazi rata, pojavili su se i bestrzajni topovi sovjetskog i kineskog porekla.

Za vođenje protivoklopne borbe zasede su bile najmasovniji vid borbenih dejstava, i to u kombinaciji sa napadnim dejstvima. Zasede su postavljane uz masovnu primenu svih protivoklopnih sredstava i svih mogućih mera zaprečavanja. Prilikom zaprečavanja nastojalo se da se protivnik primora da napusti oklopna vozila i da živu silu izloži vatri i uništenju. U organizaciji protivoklopne borbe naročita pažnja bila je posvećena organizaciji vatrenog sistema. Izboru vatrenih položaja za ručne bacače, bazuke, bestrzajna oruđa, tenkove i oklopne transportere posvećivana je velika pažnja. Protivoklopna sredstva su uvek razmeštana sa takvim proračunom da uništavaju tenkove pred frontom, ali i na bokovima, spojevima i u međuprostorima. Kada se očekivala upotreba oklopnomehanizovanih jedinica, odbrana je imala protivoklopni karakter, a kada se njima raspolagalo, raspoređivane su na većoj dubini (iza položaja rezervi). Upotrebljavane su uvek u tesnom sadejstvu sa pešadijom namenjenom za aktivna dejstva. Protivoklopna sredstva su grupisana duž tenkoprohodnih pravaca i po celoj dubini, a ako je zemljište bilo tenkoprohodno, najveći deo protivoklopnih sredstava zadržavan je u rezervi u spremnosti za brza dejstva na svim pravcima. U tom slučaju snage prvog ešlona ojačavane su sredstvima za blisku protivoklopnu borbu (naročito velikim brojem minsko-eksplozivnih sredstava).

Za vođenje protivoklopne borbe, posebno su formirane jedinice i grupe po selima i zaseocima, što joj je u praksi davalo opštenarodni karakter.⁵ To se pokazalo vrlo uspešno i efikasno u organizaciji i izvođenju masovne protivoklopne borbe, a posebno je zanimljiv način obuke ovih grupa i jedinica. Vijetnamci nisu mogli trošiti velike količine municije kao što su to činili Amerikanci. Oni su morali paziti da svako zrno pogodi cilj i može se reći da su bili pravi majstori u tom pogledu, naročito u efikasnosti i preciznosti bazuka, ručnih bacača i minobacača. Jedno zrno — jedan tenk! — to je bila deviza jednog stručnjaka za bazuke.⁶

Oslobodilačke snage u periodu do 1965. godine nisu raspolagale oklopnomehanizovanim jedinicama, a od 1965 do 1968. godine raspo-

⁵ — Rat u Vijetnamu 1954—1975, str. 92.

⁶ — V. Barčet: Pobeđe naroda Vijetnama, str. 77.

lagale su sa oko 200 tenkova uglavnom sovjetske i kineske proizvodnje. Međutim, u ofanzivi 1972. godine i u završnom periodu rata na strani oslobodilačkih snaga pojavile su se znatne, respektivne oklopnomehanizovane snage. Pretpostavke upućuju na zaključak da su to bile uglavnom regularne jedinice DR Vijetnama. Njihov prodor daleko na jug Vijetnama u uslovima potpune američke prevlasti i kontrole u vazduhu, njihov način dejstva i taktika upotrebe, a posebno snabdevanja — predstavlja iskustvo od velikog značaja i zaslužuje posebno izučavanje.⁷

Dobro organizovano izviđanje i bogato ratno iskustvo omogućili su Vijetnamcima da precizno planiraju operacije i snage koje su uvođili u borbu uvek sa izgledom da budu efikasne i u situacijama koje se brzo menjaju. Borbena dejstva izvodili su pretežno u kišnim periodima i noću kad je bila ograničena upotreba avijacije. Vešta i brza preraspodela sredstava podrške, kombinovana dejstva oklopnomehanizovanih jedinica, lokalnih snaga i partizanskih odreda — takođe su bile njihove odlike.

Tenkovi oslobodilačkih snaga su polazili u napad vezujući s fronta protivnika pomoćnim snagama i izbegavajući tako borbu čelom u čelo; stvarali su redovno pogodne uslove za nanošenje udara glavnim snagama u bok ili pozadinu, činili otpor protivnika konfuznim i dovodili ga u nepovoljne situacije i okruženja.

Oklopnomehanizovane jedinice često su menjale položaje rejonu i uz svestrano maskiranje i prikrivene pokrete; primenjivale su brze manevre, a u susretu prihvatale borbu samo delom snaga, a glavnim snagama su udarale u bok; vršile ubacivanje i duboke prodore u pozadinu neprijatelja s osloncem na partizanske odrede i lokalne snage.

U završnom periodu rata u većoj meri bila su integrisana dejstva pešadije i tenkova. Dok je u ofanzivi 1968. godine divizija pri napadu na baze ojačavana tenkovskom četom, u napadu 1972. godine tenkovske čete su pridavane pešadijskim bataljonima koji su dejstvovali na glavnim pravcima.

Odbrambena dejstva oklopnomehanizovanih jedinica su ređe izvođena i to samo kada je protivnik uspeo da ih iznudi, ili kada su procene to zahtevale. Suština odbrane sastojala se u vezivanju protivnika s fronta manjim snagama, s tim da se on zadrži i da mu se nanese što veći gubici, da se iznurava u manjim borbama, a zatim da se angažuju glavne snage koje bi ga pogodnim manevrom i boč-

⁷ — Rat u Vijetnamu 1954—1975, 123—124.

nim protivnapadima potpuno razbile. Karakteristično je da su oslobodilačke snage gotovo uvek bile sposobne za aktivna dejstva. One su se u odbrani grupisale prema sledećem: u prvom ešelonu slabije, a u drugom jače snage; u određenim uslovima oklopnomehanizovane jedinice su pri tome imale značajnu ulogu, a često su bile i glavne snage.

Vijetnamci u borbenim dejstvima nisu prihvatili načelo »oklopom protiv oklopa«, već su se oklopu suprotstavljali umešno organizovanom upotrebom protivoklopnih sredstava, a tenkove su obacivali u prazan prostor, vršili s njima duboke prodore osloncem na partizanske odrede najčešće udarima u bokove i pozadinu neprijatelja. Na nekim delovima fronta ponekad je silina udara bila jača iz pozadine nego sa fronta, što je protivniku pričinjavalo posebne teškoće.

Artiljerija je bila gotovo po pravilu rastresito grupisana na više vatrenih položaja, i često pretpotčinjavana nižim taktičkim jedinicama. Vatrene pripreme artiljerije dopunjavala je snažna vatra iz tenkovskog i pešadijskog naoružanja i bestrajnih oruđa, čime se gustina artiljerijske vatre povećavala.

Ho Ši Minov put se od staze razvio u vrlo prometnu saobraćajnicu i omogućio oslobodilačkim snagama snabdevanje materijalno-tehničkim sredstvima sa severa. Kako je protivnička avijacija često bombardovala i ovaj put, prosecan je novi kroz džunglu i bespuća, i postajao još duži. Severnovjetnamska armija je razvila sistem transporta koji su američki vojnici nazivali »poni-ekspres«.⁸ Za obezbeđenje i održavanje puta uvek su postojale »posade« formirane od jedinica PVO, inženjerije i transporta. Kada bi put bio onеспособljen za saobraćaj, oko njega se odmah gradio novi. Snabdevanje i transport se obavljao noću, po principu da se do zore vozila istovare, a tovari dobro maskiraju. Kamioni su potom vraćani u skloništa ili su upućivani u skrivene parkove. Transport se odvijao uglavnom po lošim putevima i bez osvetljenja, što je moralo uticati na brzinu i rokove snabdevanja. Protivnik je masovno koristio elektronska sredstva za otkrivanje i avijaciju za uništenje, ali u tome nije bio uvek efikasan.

Problem snabdevanja, kad bi bili porušeni mostovi na rekama i kanalima, rešavan je tako što se materijal za transport pakovao u nepromočivu ambalažu i slao niz reku. Jedinice su čekale materijalna sredstva na ugovorenim mestima i prihvatale ih mrežama i čamcima. Amerikanci su avijacijom dejstvovali po rekama, ali je efekat vatre najčešće neznatan, ili su u reke postavljali i spuštali pa-

⁸ — Informativni bilten prevoda br. 9/1973, str. 611.

dobranima magnetske mine, koje su oslobodilačke snage uništavale ili izvlačile mrežama. Slabost ovog vrlo originalnog a jednostavnog načina snabdevanja bili su mali kapaciteti.

Što je vijetnamski rat duže trajao, sticala su se sve veća iskustva. Oklopnomehanizovane jedinice koje su imale značajnu ulogu i mesto takođe su dolazile do novih saznanja na tom specifičnom ratištu. Dejstva manjih oklopnih jedinica na većem delu teritorije J. Vijetnama upozoravalo je da nikad ne treba potcenjivati mogućnosti njihove upotrebe, makar se radilo i o teško prohodnom zemljištu. Ove jedinice su bile obostrano angažovane za izvršavanje raznovrsnih zadataka i potvrdile u praksi da su jedno od najefikasnijih sredstava savremenog boja.

Oklopnomehanizovane jedinice pokazale su se sposobne da duže vremena dejstvuju i izvan komunikacija, u vrlo različitim i složenim zemljišnim i vremenskim uslovima, i to je upravo ono što im je uvećalo savremene borbene mogućnosti i vrednosti u dejstvima u zahvatu fronta i u pozadini protivnika.

Vijetnamski rat, kao i onaj poslednji na Bliskom istoku, pokazao je da je danas neophodna integracija dejstva tenkova, mehanizovane pešadije, artiljerije, inžinjerije i avijacije, i to uz dobru organizaciju sistema vatre i sadejstva, koji su bili predmet posebne i detaljnije analize u procesu planiranja i izvođenja borbenih dejstava.

Dejstva oklopnomehanizovanih jedinica oslobodilačkih snaga izvođena su po pravilu noću, zato da bi bile što manje izložene dejstvu protivnika sa zemlje i iz vazduha. Njihova upotreba na teže prohodnom zemljištu i tamo gde ih protivnik nije očekivao stvarala je veća iznenađenja i uspehe, što upućuje na zaključak da takva taktika najviše odgovara oklopnomehanizovanim jedinicama malih zemalja u borbi sa superiornijim protivnikom.

Praksa je potvrdila da klasična organizacija oklopnomehanizovanih snag i način upotrebe nisu efikasni za vođenje borbe sa oslobodilačkim snagama. Zbog toga su one iz godine u godinu menjale i dopunjavale svoju formaciju i način upotrebe.

Uloga helikoptera je bila bez presedana, kako po broju upotrebljenih aparata tako i po izvršavanim zadacima. Oni su oslobodili jedinice vezivanja za zemljište i omogućili da se brzo i svuda raspolaze svežim snagama. Helikopteri naoružani protivoklopnim raketama »Tow« upotrebljeni su u Vijetnamu za borbu protiv tenkova i, na osnovu pokazanih rezultata, kasnije su masovnije uvođeni u naoružanje oružanih snaga SAD i nekih članica NATO. Međutim, praksa njihove upotrebe i gubici koje su pretrpeli na vijetnamskom

ratništu, ubedljivo govore i o njihovom relativnom uspehu. Oklopno-mehanizovane jedinice nisu u stanju da uvek stignu u određeni rejon tako brzo kao helikopter, ali zato one mogu ostati u borbi mnogo duže i raspolažu znatno efikasnijom vatrenom moći od ostalih borbenih sredstava.

U Vijetnamu se pokazalo da gospodar bojnog polja nije uvek bio onaj ko je bio premoćniji u ljudstvu i tehnici, već onaj čija je kopnena vojska bila adekvatnije organizovana i umešnije vođena. To se naročito postizalo svestranijom procenom protivnika, boljim planiranjem i pripremom, komandovanjem i izvođenjem borbenih dejstava.

Rat u Vijetnamu je potvrdio da gotovo ne postoje tereni neprohodni za oklopno-mehanizovane jedinice. Uostalom, i ne može se za boraviti njihovo dejstvo kroz Ardene i Kavkaz, severnu Afriku, žive ograde Normandije, korejske planine, pirinčana polja i ostale prostore za koje se pretpostavljalo da su neprohodni, a ratna praksa je to demantovala. Ipak, njihovi zadaci pri tome uvek moraju da se usklade sa njihovim mogućnostima i da se njima umešno i elastično komanduje, pri čemu ljudski faktor ima nezamenjivu ulogu.

LITERATURA:

- Informativni bilten prevoda br. 9/1973, 11/1973, 3/1974 i 7/1974,
- Gabrijel Bone: Revolucionarni rat Vijetnama, VIZ 1973,
- General Djap: Oslobodilački ratovi naroda Vijetnama, VIZ 1973,
- Vilfred Barčet: Pobede naroda Vijetnama, VIZ, 1973, i
- Mičel Kler: Rat kome nema kraja, VIZ, 1975.